

DATUM
2022-08-24
ERT DATUM
2022-06-20

DIARIENR
2022/136-4
ER BETECKNING
I2022/01350

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Arlanda flygplats– en plan för framtiden (Ds 2022:11)

Att tillsätta en förhandling är ett politiskt ställningstagande, vi väljer därför att varken tillstyrka eller avstyrka förslagen om förhandlingar. Statskontoret har dock i juni 2022 presenterat en utvärdering av förhandlingsuppdrag i rapporten *Förhandlingsuppdrag som metod för att lösa stora samhällsutmaningar* (2022:10). Vi vill därför göra ett antal medskick till regeringen. Statskontoret anser inte att departementspromemorian i tillräcklig utsträckning har tydliggjort varför det behövs förhandlingar gällande Arlanda och Bromma flygplatser. Övriga förslag i departementspromemorian avstår vi från att lämna synpunkter på.

Förhandlingsuppdrag behöver övervägas noggrant

Förhandlingsuppdrag har använts av regeringen i situationer som kräver extra mycket samordning mellan de olika förvaltningsnivåerna och planeringssystemen. Enligt departementspromemorian behövs det en förbättrad samordning mellan samhällsplanering, bostadsbyggande, transportinfrastruktur och kollektivtrafik för att uppnå robusta marktransporter till och från Arlanda. Statskontoret har konstaterat att förhandling skapar en sådan arena för samordning och dialog om stadsutveckling och genomförbara lösningar. Men vi konstaterar samtidigt att det är en särlösning, som skär in i ordinarie planeringsprocesser och de prioriteringar som har gjorts där. Metoden har också en rad nackdelar som inte kan försvinna helt och regeringen måste därför göra noggranna avvägningar innan man bestämmer sig för ett förhandlingsuppdrag.

Det är inte klargjort varför förhandling behövs

I Statskontorets utredning konstaterar vi att förhandlingsuppdrag är lämpligt när de ordinarie planeringsprocesserna inte maktar med att lösa samhällsutmaningarna. I departementspromemorian nämns att samhällsplaneringen har utmaningar särskilt när det gäller hur bostadsbyggandet ska koordineras med den statliga transportinfrastrukturen. Statskontoret anser att promemorian inte i tillräcklig utsträckning tydliggör vilken stor samhällsutmaning som ordinarie planeringssystem inte förmår

lösa eller vilka ytterligare koordineringsvinster som en förhandling i detta fall kan bidra med. Departementspromemorian föreslår också en förhandling avseende den framtida användningen av Bromma flygplatsområde. Detta förslag är ännu mindre utvecklat och det är oklart vilken typ av förhandling som här avses.

För att vara säker på att förhandlingsuppdrag är en ändamålsenlig metod i dessa fall behöver regeringen ha en tydlig bild av vilka problem man vill lösa, hur en förhandling kan lösa dessa samt vad man vill uppnå. Regeringen behöver alltså ytterligare underlag innan beslut kan fattas om eventuella förhandlingar.

Finansiering och skapande av värden och nyttor är inte analyserat

En fördel med förhandlingar är att den fokuserar statens resurser till en plats. Men en av de nackdelar vi lyfter fram i Statskontorets rapport är att förhandlingar riskerar att leda till undanträngning och ytterligare snedfördelning i den nationella medelstilldelningen för lokala och regionala infrastrukturåtgärder. Det är också en metod som bäst lämpar sig för resursstarka kommuner. Regeringen måste därmed noga överväga konsekvenserna av att ett specifikt geografiskt område prioriteras eftersom andra därmed nedprioriteras.

Ett sätt att lösa detta är om man kan hitta en finansieringskälla som ligger utanför nationell plan, exempelvis via träningskatt eller vägavgift. Departementspromemorian nämner att staten skulle kunna ställa upp med viss infrastruktur och berörda kommuner och regioner skulle kunna arbeta för fler bostäder samt eventuell medfinansiering. Statskontoret anser att denna typ av analyser behöver fördjupas. Regeringen bör exempelvis överväga vilka insatser staten är beredd att göra och hur statens insatser i en eventuell förhandling är tänkta att finansieras.

Både Stockholms- och Sverigeförhandlingen har varit värdeskapande nytto-baserade förhandlingar. I departementspromemorian analyseras inte vilka värden och nyttor som kan förväntas skapas för vem och hur dessa exempelvis kan realiseras i form av medfinansiering.

Oklart varför det behövs ytterligare en förhandling kring Arlanda

Departementspromemorian klarlägger inte varför det, förutom Arlanda-förhandlingen, behövs en separat förhandling med A-Train om att sänka biljettpriset. Statskontoret ställer sig frågande till varför dessa inte är del av samma förhandling.

Viktigt med tillräckliga underlag

Statskontoret delar departementspromemorias bedömning om att det vid en förhandling krävs att det finns tillräckliga utredningsunderlag på plats.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Matilda Ardenfors, utredare Charlotte Despres och utredare Åsa von Sydow, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Åsa von Sydow